1. ספר במדבר יב, ג

והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על־פני האדמה:

שם במדבר יב

יד ויאמר יהוה אל־משה ואביה ירק ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים תסגר שבעת ימים מחוץ למחנה ואחר תאסף:
טו ותסגר מרים מחוץ למחנה שבעת ימים והעם לא נסע עד האסף מרים:
טז ואחר נסעו העם מחצרות ויחנו במדבר פארן:

במדבר יג

א וידבר יהוה אל־משה לאמר:
ב שלח־לך אנשים ויתרו את־ארץ כנען אשר־אני נתן לבני ישראל איש אחד איש אחד למטה אבתיו תשלחו כל נשיא בהם:
ג וישלח אתם משה ממדבר פארן על־פי יהוה כלם אנשים ראשי בני־ישראל המה:

שם במדבר יג

כז ויספרו־לו ויאמרו באנו אל־הארץ אשר שלחתנו וגם זבת חלב ודבש הוא וזה־פריה:
כח אפס כי־עז העם הישב בארץ והערים בצרות גדלת מאד וגם־ילדי הענק ראינו שם:
כט עמלק יושב בארץ הנגב והחתי והיבוסי והאמרי יושב בהר והכנעני יושב על־הים ועל יד הירדן:
ל ויהס כלב את־העם אל־משה ויאמר עלה נעלה וירשנו אתה כי־יכול נוכל לה:
לא והאנשים אשר עלו עמו אמרו לא נוכל לעלות אל־העם כי־חזק הוא ממנו:
לב ויציאו דבת הארץ אשר תרו אתה אל־בני ישראל לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אתה ארץ אכלת יושביה הוא וכל־העם אשר־ראינו בתוכה אנשי מדות:
לג ושם ראינו את־הנפילים בני ענק מן־הנפלים ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם:
א ותשא כל־העדה ויתנו את־קולם ויבכו העם בלילה ההוא:

במדבר יד, ו

ו ויהושע בן־נון וכלב בן־יפנה מן־התרים את־הארץ קרעו בגדיהם:
ז ויאמרו אל־כל־עדת בני־ישראל לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אתה טובה הארץ מאד מאד:
ח אם־חפץ בנו יהוה והביא אתנו אל־הארץ הזאת ונתנה לנו ארץ אשר־הוא זבת חלב ודבש:
ט אך ביהוה אל־תמרדו ואתם אל־תיראו את־עם הארץ כי לחמנו הם סר צלם מעליהם ויהוה אתנו אל־תיראם:

כג אם־יראו את־הארץ אשר נשבעתי לאבתם וכל־מנאצי לא יראוה:
כד ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו וימלא אחרי והביאתיו אל־הארץ אשר־בא שמה וזרעו יורשנה:
כה והעמלקי והכנעני יושב בעמק מחר פנו וסעו לכם המדבר דרך ים־סוף:

ישעיהו מ' *

כז למה תאמר יעקב ותדבר ישראל נסתרה דרכי מיהוה ומאלהי משפטי יעבור:
כח הלוא ידעת אם־לא שמעת אלהי עולם יהוה בורא קצות הארץ לא ייעף ולא ייגע אין חקר לתבונתו:
כט נתן ליעף כח ולאין אונים עצמה ירבה:
ל ויעפו נערים ויגעו ובחורים כשול יכשלו:
לא וקוי יהוה יחליפו כח יעלו אבר כנשרים ירוצו ולא ייגעו ילכו ולא ייעפו:

2. יהושע א'

א ויהי אחרי מות משה עבד יהוה ויאמר יהוה אל־יהושע בן־נון משרת משה לאמר:
ב משה עבדי מת ועתה קום עבר את־הירדן הזה אתה וכל־העם הזה אל־הארץ אשר אנכי נתן להם לבני ישראל:
ג כל־מקום אשר תדרך כף־רגלכם בו לכם נתתיו כאשר דברתי אל־משה:
ד מהמדבר והלבנון הזה ועד־הנהר הגדול נהר־פרת כל ארץ החתים ועד־הים הגדול מבוא השמש יהיה גבולכם:
ה לא־יתיצב איש לפניך כל ימי חייך כאשר הייתי עם־משה אהיה עמך לא ארפך ולא אעזבך:
ו חזק ואמץ כי אתה תנחיל את־העם הזה את־הארץ אשר־נשבעתי לאבותם לתת להם:
ז רק חזק ואמץ מאד לשמר לעשות ככל־התורה אשר צוך משה עבדי אל־תסור ממנו ימין ושמאול למען תשכיל בכל אשר תלך:
ח לא־ימוש ספר התורה הזה מפיך והגית בו יומם ולילה למען תשמר לעשות ככל־הכתוב בו כי־אז תצליח את־דרכך ואז תשכיל:
ט הלוא צויתיך חזק ואמץ אל־תערץ ואל־תחת כי עמך יהוה אלהיך בכל אשר תלך:

יהושע ב'

ט ותאמר אל־האנשים ידעתי כי־נתן יהוה לכם את־הארץ וכי־נפלה אימתכם עלינו וכי נמגו כל־ישבי הארץ מפניכם:
י כי שמענו את אשר־הוביש יהוה את־מי ים־סוף מפניכם בצאתכם ממצרים ואשר עשיתם לשני מלכי האמרי אשר בעבר הירדן לסיחן ולעוג אשר החרמתם אותם:
יא ונשמע וימס לבבנו ולא־קמה עוד רוח באיש מפניכם כי יהוה אלהיכם הוא אלהים בשמים ממעל ועל־הארץ מתחת:

יהושע סוף ב'

כג וישבו שני האנשים וירדו מההר ויעברו ויבאו אל־יהושע בן־נון ויספרו־לו את כל־המצאות אותם:
כד ויאמרו אל־יהושע כי־נתן יהוה בידנו את־כל־הארץ וגם־נמגו כל־ישבי הארץ מפנינו:
א וישכם יהושע בבקר ויסעו מהשטים ויבאו עד־הירדן הוא וכל־בני ישראל וילנו שם טרם יעברו:

3. ישעיהו ב'

ה בית יעקב לכו ונלכה באור יהוה:
ו כי נטשתה עמך בית יעקב כי מלאו מקדם ועננים כפלשתים ובילדי נכרים ישפיקו:
ז ותמלא ארצו כסף וזהב ואין קצה לאצרתיו ותמלא ארצו סוסים ואין קצה למרכבתיו:
ח ותמלא ארצו אלילים למעשה ידיו ישתחוו לאשר עשו אצבעתיו:
ט וישח אדם וישפל־איש ואל־תשא להם:
י בוא בצור והטמן בעפר מפני פחד יהוה ומהדר גאנו:
יא עיני גבהות אדם שפל ושח רום אנשים ונשגב יהוה לבדו ביום ההוא:
יב כי יום ליהוה צבאות על כל־גאה ורם ועל כל־נשא ושפל:
יג ועל כל־ארזי הלבנון הרמים והנשאים ועל כל־אלוני הבשן:
יד ועל כל־ההרים הרמים ועל כל־הגבעות הנשאות:
טו ועל כל־מגדל גבה ועל כל־חומה בצורה:
טז ועל כל־אניות תרשיש ועל כל־שכיות החמדה:
יז ושח גבהות האדם ושפל רום אנשים ונשגב יהוה לבדו ביום ההוא:
יח והאלילים כליל יחלף:
יט ובאו במערות צרים ובמחלות עפר מפני פחד יהוה ומהדר גאונו בקומו לערץ הארץ:
כ ביום ההוא ישליך האדם את אלילי כספו ואת אלילי זהבו
כב חדלו לכם מן־האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא: *

4. תלמוד ירושלמי, מסכת תענית

ואי"ר לוי בכל ערב ט"ב היה משה מוציא כרוז בכל המחנה ואומר צאו לחפר צאו לחפר והיו יוצאין וחופרין להן קברות וישינים ובשחר היו עומדין ומוצאין עצמן חסירים ט"ו אלף ופרוטרוט ובשני האחרוני עשו כן ועמדו ומצאו עצמן שלימים אמרו דילמא דטעינן בחושבנה וכן בי' ובי"א ובי"ב ובי"ג ובי"ד ובט"ו כיון דאשלם זיהרא אמרו דומה שביטל הקב"ה אותה הגזירה קשה מעלינו ועמדו ועשו יו"ט:

5. מדרש רבה, במדבר פרשה כא

(כז, א) ותקרבנה בנות צלפחד. באותו הדור היו הנשים גודרות מה שאנשים פורצים. שכן את מוצא שאמר להן אהרן (שמות לב ב) פרקו נזמי הזהב אשר באזני נשיכם, ולא רצו הנשים ומחו בבעליהן, שנאמר (שם ג) ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב וגו', והנשים לא נשתתפו עמהן במעשה העגל. וכן במרגלים שהוציאו דבה (במדבר יד לו) וישבו וילינו עליו את כל העדה, ועליהם נגזרה גזרה שאמרו (שם יג לא) לא נוכל לעלות, אבל הנשים לא היו עמהם בעצה, שכתוב למעלה מן הפרשה (שם כו סה) כי אמר ה' להם מות ימתו במדבר ולא נותר מהם איש כי אם כלב בן יפנה, איש ולא אשה, על מה שלא רצו לכנס לארץ, אבל הנשים קרבו לבקש נחלה בארץ. לכך נכתבה פרשה זו סמוך למיתת דור המדבר, שמשם פרצו האנשים וגדרו הנשים.

[illegible]

6. מסכת סוטה, דף ה'

א"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחי כל אדם שיש בו גסות הרוח כאילו עובד עבודת כוכבים כתי' הכא °תועבת ה' כל גבה לב וכתיב התם °ולא תביא תועבה אל ביתך ורבי יוחנן דידיה אמר כאילו כפר בעיקר שנאמר °ורם לבבך ושכחת את ה' אלהיך וגו' ר' חמא בר חנינא אמר כאילו בא על כל העריות כתי' הכא תועבת ה' כל גבה לב וכתי' התם °כי את כל התועבות האל וגו' עולא אמר כאילו בנה במה שנאמר *°חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא אל תיקרי במה אלא במה

ח'

א"ר יוסף לעולם ילמד אדם מדעת קונו שהרי הקב"ה הניח כל הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני (*והניח כל אילנות טובות והשרה שכינתו בסנה)

7. סוטה לד:

°ויעלו בנגב ויבא עד חברון ויבאו מבעי ליה אמר רבא מלמד שפירש כלב מעצת מרגלים והלך ונשתטח על קברי אבות אמר להן אבותי בקשו עלי רחמים שאנצל מעצת מרגלים יהושע כבר בקש משה עליו רחמים שנאמר °ויקרא משה להושע בן נון יהושע יה יושיעך מעצת מרגלים והיינו דכתיב °ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו וגו'

סוטה לה'

°ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו וגו' אמר רב משרשיא מרגלים שקרי הוו בשלמא ונהי בעינינו כחגבים לחיי אלא וכן היינו בעיניהם מנא הוו ידעי ולא היא כי הוו מברי אבילי תותי ארזי הוו מברי וכי חזינהו סלקי יתבי באילני שמעי דקאמרי קחזינן אינשי דדמו לקמצי באילני °ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו *אמר רבה אמר רבי יוחנן אותו *היום [ערב] תשעה באב היה אמר הקב"ה הן בכו בכיה של חנם ואני אקבע להם בכיה לדורות

8 - [illegible]

האנשים היו שונאים את הארץ ואמרו נתנה ראש ונשובה מצרימה והנשים היו מחבבות הארץ אמרו תנה לנו אחזה. וע"כ אמר הקב"ה לפי דעתי שאני רואה בעתיד היה יותר טוב לשלוח נשים המחבבות את הארץ כי לא יספרו בגנותה. אבל לך לדעתך שאתה סבור שהכשרים המה והארץ חביב' עליהם תשלח אנשים וזהו שלח לך לדעתך אנשים אבל לדעתי הי' יותר טוב לשלוח נשים כאמור:

8. רש"י במדבר יד כד

(כד) רוח אחרת. (במדבר רבה) שתי רוחות אחת בפה ואחת בלב. למרגלים אמר אני עמכם בעצה ובלבו היה לומר האמת ועל ידי כן היה בו כח להשתיקם כמו שנא' ויהס כלב שהיו סבורים שיאמר כמותם וזה שנ' בספר (יהושע יד) ואשיב אותו דבר כאשר עם לבבי ולא כאשר עם פי: וימלא אחרי. וימלא את לבו אחרי וזה מקרא קצר:

9. [illegible]

שנים שיושבים ואין ביניהם ד"ת ה"ז מושב לצים. ר"ל ביניהם אין ד"ת אבל לומדין כל אחד בפ"ע והוא לאות כי כל אחד מתלוצץ על תורת חבירו: אבל שנים כו' נדברו. ולא אמרו דברו כ"א נדברו ר"ל ילמדו יחד לש"ש שמה שלא יבין יבינהו חבירו לא אין תכליתו מה שידבר הוא רק מה שידבר חבירו והוא יקשיב מה שלא יבין ולז"א נדברו כי כל אחד נדבר מחבירו וחבירו הוא המדבר ולכך היינו במדרש בשכר זה הקב"ה שומע תפלתו שנא' ויקשב וגו'. והוא מדה כנגד מדה על שעשה אזנו כאפרכסת ושמע דברי חבירו ולא השיב לדברי עצמו לכך הקדוש ב"ה גם כן שומע תפלתו:

נפש החיים [illegible]

שכמו שהאלמים מחנפי החיל משליך כל ענייניו וצרכי עצמו מנגד ומוסר נפשו ברצונו רק על כבוד המלך, שישיג הכתר מלוכה של אותה המדינה ותנשא מלכותו. כן ראוי מאד לאדם שישים כל כוונתו וטוהר מחשבתו בתפלתו רק להוסיף את כח בהעולמות הקדושים. ולעורר בקולו הקול העליון לאמשכא מניה ברכאן ונהירו לכלא. להעביר רוח הטומאה מן העולם ויתוקן עולם במלכותו ית"ש. ולא על ענייניו וצרכי עצמו כלל.

[illegible]

שהאדם יודע שזו הוא עבירה גמורה, ועל זה לא יצילו הש"ת, כדי שיהיה לאדם שכר ועונש, אבל מילה"ר שהוא מיען לאדם לחטוא, שמטעהו ומראה לו שאין זה חטא, אלא אדרבה הוא מצוה, הנה מן ילה"ר זה יצילהו ה'.

10. [illegible]

תקון רב לחטא המרגלים יוכל לבוא ע"י גאולת ירושלים ובנינה וע"י הפעולות לקיבוץ גלויות, לפי הכלל הידוע כי זה לעומת זה עשה אלוקים ומדה כנגד מדה היא הן לחוב והן לזכות, תקן במה שפגמת, לתקן כל דבר לפי המקום לפי הזמן לפי המעשה ולפי הפרסום

ובעוה"ר, רבים הם החוטאים חטא גדול של וימאסו בארץ חמדה, גם רבים מתופשי התורה לא ידעו ולא יבינו שנתפשו בחטא המרגלים, נסחפו בקליפת חטא המרגלים בכל מיני סברות כוזבות ותואנות שוא ומדוחים, גם מכסים את סברותיהם בדעה המופרכת שאין מצות ישוב ארץ ישראל נוהגת בזמן הזה, דעה זו שכבר הופרכה עפ"י גאוני עולם ראשונים ואחרונים, המרגלים האלה רוצים להיות יותר גדולים מרבותינו תנאים ואמוראים שקבעו שישיבת ארץ ישראל שקולה כנגד כל המצוות שבתורה,

11. מאמרי הראיה
ע' 243

. אין גדולת הרוח של ישראל מתגלה ע"י "דרושי הקטנות" של עסק קטנוני בספרים, אפילו יהיו ספרי מחקר וספרי קבלה, אם לא כשיש עמהם כל אותו הטהר והקביעות, אותו החשק והנעם, הנדרש להסתכלות רחבה אלהית, הבאה מתוך שמחה וגדולה של ענוה ושלות הנפש, מתוך אורך מחשבה והאדרת הדעה וההרגשה הזוכה והעדינה, מתוך אהבת החיים ואהבת הבריות, שאהבת ישראל ואהבת ארץ ישראל, אהבת תורה ועל כולן אהבת ה' היא מחיה אותן, ומסדרת ברוחה הגדול את כל חלקיהן. מתוך הדעה העליונה והרחבה גם הדברים הנראים בודדים וקטנים מתאחדים הם ומצטרפים, עולים ומתגדלים. וע"י הכח הגדול והקדוש, של אור החכמה האלהית וטהרת המוסר האמיץ והאדיר, שיהיה מתרכה והולך בלב של תלמידי־חכמים המצוינים ביותר. מתמלא האויר ככללו אורה ומתעלה ומתקדש. הרעיונות והשיחות, הכונות והנטיות, פושטים בו את קדרותם ואת עצבונם החילוני, ועולים ומתקדשים בגדולה ובקדושה. וממילא גם אותם בני תורה, שלא הגיעו לערך זה שיהיו מחדשים מקוריים בעמקי הדעות ועליוניות הרעיונות, הם ג"כ מתעלים ומזדככים, מתמלאים גדולה וענוה, רגש טהרה וקדושת אמת. וביותר בארץ ישראל הם מתחילים להכיר את ערכם, כאשר הם שרויים במרכז האורה, במקום אוצר החיים ואור הישועה לישראל.

12

וימלא אחרי. "מלא" שכיח כהוראה: לקיים את מה שנאמר, למלא הבטחה, משאלה. כך "למלא את־דבר ה'" (מלכים א' ב, כז). "ימלא ה' כל־משאלותיך" (תהלים כ, ו). משום כך אפשר שזה פירוש הביטוי כאן: הוא מילא את הוכחתו על ידי שהלך "אחרי" והיה נאמן לי, בניגוד לחבריו ש"סרו מאחרי ה'".

13. אם הבנים שמחה

אם אנו רוצים לתקן זאת, מוכרחים אנו להשלים עתה מה שהם חסרו אז, היינו לעשות פעלים לעורר אהבה וחמדה בלבות עם בני ישראל בכל מקומות מושבותיהם, להיותם חושקים וחומדים לארץ חמדה של אבותינו, ואש תקוד בקרבם לבוא ולירש את הארץ הקדושה, ויחמדו אליה יותר מכל תאוה שבעולם זה יהיה התיקון השלם לקלקול הרב הנ"ל, ובזה יפרע החוב הישן שעשינו אז, מראש היותינו לעם, המעמיס עלינו כל כך עד היום הזה צרות וחבלות שונות ותכופות, עד שכמעט אבדנו וגוענו ותמנו לגווע